

MAAHANMUUTTAJIEN SOPEUTUMINEN SUOMALASEEN PARISUHDE- KULTTUURIIN

Papunen Roosa

Welling Julianna

KEHITTÄMISTEHTÄVÄ
Huhtikuu 2019

Hoitotyön koulutusohjelma
Terveystenhoitajakoulutus

SISÄLLYS

1	LÄHTÖKOHTIEN AVAUS.....	3
2	TAVOITE JA TARKOITUS.....	5
3	VIITEKEHYS.....	6
3.1	Kulttuureista ja maahanmuutosta yleisesti	6
3.2	Suomessa asuvien oikeudet ja tasa-arvo.....	8
3.3	Seksuaalisuus ja seksi	9
3.4	Kulttuurin vaikutus yksilöön ja yhteisöön.....	10
3.4.1	Vaikutukset parisuhteeseen ja perheellistymiseen	11
3.4.2	Vaikutukset vanhemmuuteen	14
3.5	Avun saanti ja hyvinvointi.....	14
3.5.1	Oikeus avun saantiin	14
3.5.2	Kokemus avun saannista	15
3.5.3	Terveystenhuollon ja terveydenhoitajan tarjoama tuki.....	18
4	TOTEUTUS JA PROSESSIN KUVAUS.....	21
5	POHDINTA	23
	LÄHTEET	26
	LIITTEET	30
	Liite 1. Linkki animaatiovideoon	30

1 LÄHTÖKOHTIEN AVAUS

Kehittämistehtävän aihe, Maahanmuuttajien sopeutuminen Suomalaiseen parisuhdekulttuuriin, tuli työelämän (Niitty-hanke) tarpeesta. Lisäksi aiheen koettiin olevan tärkeä ja ajankohtainen, sillä Suomeen tuleva maahanmuutto kasvaa koko ajan tasaisesti. Suomalainen parisuhdekulttuuri ja eri etnisten kulttuurien tavat, arvot ja uskomukset parisuhteeseen ja tasa-arvoon liittyen saattavat poiketa toisistaan hurjasti. Maahanmuuttajia on eniten Virosta, Venäjältä, Irakista ja Kiinasta. Tärkeät maahanmuuttajaryhmät, jotka myös kasvattavat Suomen väestöä ovat somalialaiset ja kurdilaiset. (Tilastokeskus 2017.)

Kehittämistehtävä keskittyy käsittelemään sitä, miten maahanmuuttajat voisivat sopeutua suomalaiseen parisuhdekulttuuriin mahdollisimman hyvin. Monet kulttuurit saattavat erilaisten arvojen, tapojen ja tottumusten vuoksi törmätä yhteen nopeasti. Tasa-arvon esille tuomisen merkitys kasvaa. Suomessa tasa-arvolla tarkoitetaan ihmisten samanarvoisuutta. Jokaisella ihmisellä on yhdenvertainen arvo ja asema niin yksilönä kuin yhteiskunnankin jäsenenä. Huolimatta ihmisen alkuperästä, rodusta, väristä, sukupuolesta tai seksuaalisesta suuntautumisesta, kielestä, uskonnosta, poliittisesta mielipiteestä, yhteiskunnallisesta asemasta tai varallisuudesta, tasa-arvo kuuluu kaikille. (Suomen YK-liitto 2018.) Lisäksi Suomen perustuslaissa säädetään yhdenvertaisuudesta ja syrjimättömyydestä yhdenvertaisuuslaissa ja rikoslaissa, sekä eri elämänalueita koskevissa lainsäädännöissä (Oikeusministeriö n.d.). Myös lapsen oikeuksien sopimus korostaa lasten tasa-arvoisuutta ja oikeuksia (Unicef n.d.).

Valitettavasti osassa kulttuureista tasa-arvoisuus ja ihmisen kunnioitus eivät toteudu. Fyysistä ja/tai seksuaalista väkivaltaa maailman naisista on kokenut 35 %. Alaikäisen avioituneita tyttöjä on maailmalla yli 64 miljoonaa, joista osa on naitettu avioon vasten tahtoaan. Kehitysmaiden teini-ikäisistä tytöistä yli 95 % tulee raskaaksi alle 18-vuotiaana, ja heistä osan raskaudet ovat saaneet alkunsa raiskauksen seurauksena. Joka vuosi yli 7 miljoonaa tyttöä synnyttää. (Suomen YK-liitto 2018.) Luvut kertovat, kuinka Suomeen tulevien maahanmuuttajien tietoi-

suutta suomalaisesta ja länsimaalaisesta parisuhteen- ja vanhemmuuden arvoista sekä asenteista olisi hyvä lisätä. Tietoisuuden avulla voisi olla merkittäviä ihmisoikeutta ja terveyttä edistäviä vaikutuksia Suomeen tulleiden maahanmuuttajien kohdalla.

2 TAVOITE JA TARKOITUS

Tavoite:

Maahanmuuttajien tietoisuus liittyen parisuhteeseen, vanhemmuuteen, seksuaalisuuteen ja tasa-arvoon lisääntyy.

Tarkoitus:

Tuottaa maahanmuuttajapariskuntia varten kulttuurisensitiivinen animaatiovideo, jolla voidaan edistää pariskuntia sopeutumaan Suomen parisuhdekulttuuriin paremmin.

3 VIITEKEHYS

3.1 Kulttuureista ja maahanmuutosta yleisesti

Maailmassa on useita eri kulttuureja ja ne muuttuvat jatkuvasti. Kulttuuriin sisältyy kielet, elinkeinot, muoti, musiikki, urheilu, arvot ja uskonnot. (Peda.net 2015.) Myös asenteet, uskomukset ja sukupolvilta siirtyneet standardit ovat osa kulttuuria (Gonzalez & Méndez-Pounds 2017, 57). Ne vaikuttavat suuresti yksilön ja yhteisön identiteetin muodostumiseen. Ne sekä yhdistävät että jakavat ihmisiä. (Peda.net 2015.) Jotta voidaan ymmärtää maahanmuuttajaperheitä paremmin, on heidän kulttuurinsa otettava huomioon (Gonzalez & Méndez-Pounds 2017, 57).

Yleensä maailma jaetaan seitsemään eri kulttuuriseen suuralueeseen eli kulttuuripiireihin. Jako perustuu kielen, uskonnon, perinteiden ja arkielämän toimintojen mukaan. Nämä yleisesti tunnetut kulttuuripiirit ovat länsimainen, itäaasialainen, kaakkoisaasialainen, intialainen, islamilainen, afrikkalainen ja oseanialainen kulttuuripiiri. Länsimainen kulttuuripiiri voidaan vielä jaotella eurooppalaiseen, anglo-amerikkalaiseen, latinolaisamerikkalaiseen, venäläiseen, eteläafrikkalaiseen ja australialaiseen kulttuurialueeseen. (Peda.net 2015.)

Termi monikulttuurisuus on kiistanalainen ja monimerkityksinen. Yleensä sillä tarkoitetaan yhteiskuntaa, jossa asuu erilaisia kulttuurisia piirteitä ilmaisevia yhteisöjä (Hall 2000, 234, Partanen 2018, 18 mukaan). Monikulttuurisuuteen liitetään myös usein automaattisesti oletus erilaisuudesta ja vieraudesta (Talib, Löfström & Meri 2004, 19, Partanen 2018, 18 mukaan). Suomalaisessa yhteiskunnassa monikulttuurisuus ilmiönä on alkanut näkyä 1990-luvulta lähtien, kun maahanmuutto kaukaisemmista maista lisääntyi. (Lehtonen, Löytty & Ruuska 2015, 232, Partanen 2018, 18 mukaan). Nykyään kaikki kulttuurit ovat kuitenkin monikulttuurisia, sillä yhteydenpito on lisääntynyt sukupolvien aikana paljon. Samanaikaisesti yhdessä kulttuurissa voi olla monia ja toisiinsa sekoittuneita kulttuureja. Yksilö voi myös tuntea kuuluvansa samanaikaisesti useampaan eri kulttuuriin. (Peda.net 2015.)

Maailma voidaan jakaa myös karkeasti individualistiseen (yksilölliseen) ja kollektiiviseen (yhteisöllisyyteen) kulttuuriin. Individualistisessa kulttuurissa ihmisen identiteetti ja maailmankuva on minäkeskeinen ja kollektiivisessa kulttuurissa identiteetti perustuu puolestaan ryhmään. Jaon yhtenä perusteena on perhekasitys, joka vaikuttaa yksilön minäkuvaan, elämänsuhteisiin ihmisiin sekä suhteisiin lähiympäristön kanssa. (Väestöliitto n.dh.) Lisäksi individualististen ja kollektiivisten kulttuureiden lasten kasvatustavat yleisesti voivat olla hyvin erilaisia (Yaman ym. 2010, 626).

Individualistisessa kulttuurissa jokainen ihminen on lähtökohtaisesti vastuussa itsestään ja teoistaan. Vain ydinperhe käsitetään perheeksi. Yhteiskunnassa perusajatuksena on, että jokainen ihminen on vastuussa itsestään ja ydinperheensä huolehtimisesta. Verorahoituksen avulla yhteiskunta huolehtii vanhuksista ja sosiaalisesti heikommassa asemassa olevista. (Väestöliitto n.dh.)

Kollektiivisen kulttuurin yhteisön jäseneksi voi tulla joko syntymän, adoption tai naimisiin menon kautta. Yhteisöllä voidaan tarkoittaa laajennettua perhettä, heimoa, klaania tai kyläyhteisöä. Laajennetulla perheellä tarkoitetaan perhettä, johon kuuluu sukulaisia useammasta sukupolvesta. Yhteisön etu on kaikkien jäsenten etu, mutta kaikki jäsenet eivät ole kuitenkaan tasa-arvoisia. Yksilöllä voi olla eri asemia yhteisössä, ja rooleissa on erilaisia velvollisuuksia, jotka vaikuttavat yksilön käyttäytymiseen. Henkilön henkilökohtaisia oikeuksia tärkeämpänä pidetään harmonian säilymistä yhteisössä. Vanhempien ja muiden auktoriteettien sanomisia tai tekemisiä ei kyseenalaisteta, ja heitä tulee kunnioittaa. Useissa kollektiivisen kulttuurin yhteisöjen perheissä pidetään perusolettamuksena, että koko perhe on mukana vähempiosaisten perheenjäsenten hyvinvoinnin ylläpidossa. Avioitumisen jälkeen saatetaan myös olettaa, että taloudellisesti huolehditaan omista sekä puolison vanhemmista ja mahdollisesti myös sisaruksistaan ja heidän lapsistaan. (Väestöliitto n.dh.)

Ihmisen muuttaessa vieraaseen maahan, hän yleensä käy läpi tietyt vaiheet. Nämä on jaettu karkeasti neljään eri vaiheeseen. Ensimmäistä vaihetta kutsutaan kuherruskuukaudeksi, jossa uusi kulttuuri nähdään ja koetaan innostuneena ulkopuolisin silmin. Uuden kulttuurin huonoja puolia ei vielä havaita. Seuraava on

shokin kynnysvaihe, jossa pienet asiat uudessa kulttuurissa alkavat ärsyttää ja käytännön ongelmat nousevat esiin. Tämä saattaa näkyä erilaisina oireiluina, kuten väsymyksenä, masennuksena ja koti-ikävä. Toisen vaiheen jälkeen alkaa sopeutuminen. Silloin aletaan pikkuhiljaa oppimaan ja tulemaan toimeen erilaisissa tilanteissa. Ymmärrys toimintatapojen syistä edesauttaa uuteen kulttuuriin sopeutumista. Tällöin yleensä kommunikaatio-ongelmat vähenevät ja yleinen stressi uudesta kulttuurista hiipuu. (Kallio & Pajunen 2019.) Sopeutumiseen vaikuttaa merkittävästi myös se, onko Suomeen muuttanut lähtöisin urbaanista- vai maalaistaustasta sekä mikä hänen luokka- ja koulutusasema on (Keskinen, Vuori & Hirsiaho 2012, 240–241).

Mikäli ihminen palaa takaisin omaan kulttuuriin, se voi aiheuttaa paluushokin. Tämä voi olla jopa suurempi shokki kuin shokki vieraassa kulttuurissa, sillä uudelleen sopeutuminen voi olla haastavaa vieraassa kulttuurissa kertyneiden kokemusten ja mahdollisen muuttuneen omakuvan vuoksi. (Kallio & Pajunen 2019.)

3.2 Suomessa asuvien oikeudet ja tasa-arvo

Suomessa tasa-arvoa ohjaa laki, jonka mukaan kaikki ihmiset ovat tasa-arvoisia riippumatta uskonnosta, etnisestä taustasta, vakaumuksesta, sukupuolesta, seksuaalisesta suuntautumisesta, vammasta, sairaudesta tai mistään muustakaan asiasta. Puolisot voivat sopia keskenään perhettä koskevia asioita. He voivat keskenään päättää millaisen parisuhteen tai perheen he haluavat. Ketään perheenjäsentä ei saa uhata tai pakottaa mihinkään. Jokaisella on oikeus päättää itse omista asioistaan ja oikeus saada tietoa ja voida hyvin. (Väestöliitto n.da.)

YK:ssa solmittiin 1997 naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus. Sopimusvaltiot ovat velvollisia takamaan ihmisoikeudet naisille kieltää minkä tahansa naisiin kohdistuvan syrjinnän. Sopimuksen allekirjoittaneet valtiot ovat lisäksi velvoitettuja estämään naiskaupasta sekä prostituutiosta hyötymisen. Yksilöt ja yhteisöt ovat oikeutettuja valittamaan sopimusrikkomuksista. (Abdelhamid, Juntunen & Koskinen 2010, 240.)

Suomen lainsäädännön mukaan lapselle tulee järjestää varhaiskasvatusta kokopäiväisesti, mikäli se on tarpeellista lapsen kehityksen, tuen tarpeen, perheen olosuhteiden vuoksi tai se on muuten lapsen edun mukaista (Varhaiskasvatuslaki 540/2018). Lisäksi kunta on velvollinen järjestämään sen alueella asuville oppivelvollisuusikäisille perusopetusta sekä oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna esiopetusta. Oppivelvollisuuden katsotaan alkavan sinä vuonna, kun lapsi täyttää 7 vuotta, ja päättyvän perusopetuksen oppimäärän suoritettua tai kun oppivelvollisuuden alkamisesta on kulunut 10 vuotta. (Perusopetuslaki 21.8.1998/628.)

3.3 Seksuaalisuus ja seksi

Kulttuurista riippumatta seksuaalisuus on osa jokaista ihmistä. Sillä tarkoitetaan erilaisia asioita, tunteita ja ajatuksia. Seksuaalisuuden ja seksin ero on hyvä ymmärtää, sillä ne eivät ole sama asia. Seksuaalisuutta on muun muassa se, millainen nainen tai mies on. Siihen kuuluu myös hellyys, yhteenkuuluvuus, lasten saaminen, itsetunto, läheisyys, aistinautinnot, fyysinen halu sekä tyydytys. Käsite voi kuitenkin tarkoittaa eri ihmisille eri asioita. Kulttuuri myös usein vaikuttaa, miten seksuaalisuudesta puhutaan tai puhutaanko siitä lainkaan. Siksi kulttuuri myös vaikuttaa siihen, miten seksuaalisuus ymmärretään. (Väestöliitto n.de.)

Seksillä tarkoitetaan puolestaan seksuaalista mielihyvää tuottavaa toimintaa, joka tapahtuu mielen tai kehon tasolla yhden tai useamman ihmisen välillä (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2017). Yksin harrastettua seksiä kutsutaan itsetyydytykseksi ja se on jokaisen ihmisen oma valinta. Seksi voi olla erilaista ihmisistä riippuen ja sen tulee olla aina vapaaehtoista. Suomessa myös samaa sukupuolta olevien ihmisten välinen seksi on sallittua. Lain mukaan puolisoa ei saa pakottaa seksiin, vaikka olisi naimisissa. Rangaistava teko Suomessa on myös, jos aikuinen harrastaa seksiä lapsen kanssa (alle 18-vuotiaan kanssa). Lain mukaan 16 vuotta täyttänyt nuori saa päättää itse, mikäli haluaa olla seksuaalisessa kanssakäymisessä toisen nuoren kanssa. (Väestöliitto n.db.)

Suomessa kaikilla ihmisillä on oikeus saada tietoa seksuaalisuudesta. Tästä puhutaan käyttämällä termiä seksuaalikasvatus, joka auttaa ymmärtämään paremmin, miten ihmisen keho toimii. Kasvatuksessa annetaan tietoa lapselle lapsen tasolla, eikä siinä opeteta, miten seksiä tehdään. Lapselle puhutaan muun muassa aikuiseksi kasvamisesta, tunteista ja arvoista. Tarkoituksena olisi, että lapsi oppisi arvostamaan itseään ja omaa kehoaan. Mikäli ihminen jää paitsi seksuaalikasvatuksesta, hän saattaa pelätä monia normaaleita asioita. Tästä hyvä esimerkki tytöillä on kuukautiset. Seksuaalikasvatusta annetaan Suomen kouluissa. (Väestöliitto n.dc.) Tuoreen Pro Gradu -tutkimuksen mukaan sukupuolten tasa-arvoa ja moninaisuutta ei kuitenkaan huomioida tarpeeksi hyvin viidennen luokan seksuaalikasvatuksessa. Valitettavasti heteronormatiivisuus ja biologinen, kaksijakoinen sukupuolikäsitys ovat edelleen vahvasti läsnä useiden opettajien opetuksessa. (Törrönen 2018, 66.)

Seksuaalisuus on tärkeä osa ihmisen hyvinvointia ja siitä on tärkeä pitää huolta. (Väestöliitto n.de.) Seksuaaliterveyteen kuuluu tieto seksitaudeista ja kuinka niitä voi ehkäistä. Kondomi on ainut tapa, jolla niitä voidaan ehkäistä. Siksi sen käyttäminen on tärkeää etenkin aina uuden kumppanin kanssa ollessa. Seksuaalisuuteen liittyvistä asioista voi aina keskustella lääkärin tai hoitajan kanssa. He ovat vaitiolovelvollisia, eivätkä saa kertoa toiselle ihmiselle potilaan asioista. (Väestöliitto n.df.) Mikäli henkilö on esimerkiksi neuvolan asiakas, niin silloin voisi olla luonnollista ottaa seksuaalisuuteen liittyvät asiat puheeksi terveydenhoitajan kanssa (Väestöliitto n.dj).

Kansainvälisten tutkimusten mukaan länsimaalaisten ehkäisymenetelmiä ei kuitenkaan hyväksytä aina kaikissa vieraissa kulttuureissa. Maahanmuuttajanaiset saattavat kokea länsimaalaisten ehkäisyvalmisteiden jopa väkivaltaisiksi, säädyttömiksi, traumaattisiksi ja siveettömiksi. (Moro 2014, 19.)

3.4 Kulttuurin vaikutus yksilöön ja yhteisöön

Jokaisella yksilöllä ja perheellä on oma kulttuuri, joka on rakentunut elämäkokemuksien kautta. Kulttuuri myös vaikuttaa suuresti perheen tapoihin, kuten per-

heenjäsenten tehtäviin, päätöksentekoon, vanhemmuuteen ja lapsen kehitykseen. Tämän vuoksi kulttuuri ohjaa ihmisiä esimerkiksi muovaamalla perhedynamiikkaa. (Gonzalez & Méndez-Pounds 2017, 57.)

Yksilön ja yhteiskunnan arvoihin ja tapakulttuuriin vaikuttaa myös merkittävästi uskonto tai uskonnon puuttuminen. Uskonnon tulkintaan vaikuttaa puolestaan alueellinen tapakulttuuri. Laajat kokonaisuudet elämässä ovat usein uskonnon määrittelemiä. Esimerkiksi seksuaalisuuteen liittyvät asiat (kuten esiaviolliset suhteet, abortti ja homoseksuaalisuus) ovat useissa uskontokunnissa tabuja. Lisäksi näkemykset miesten ja naisten välisestä kanssakäymisestä, lasten velvollisuuksista ja oikeuksista ja siihen miten lapset kasvatetaan ovat saaneet usein vaikutteet uskonnosta. Myös sallitut ruoka-aineet ja pukeutumisstandardit vaihtelevat paljon uskontojen välillä. (Väestöliitto n.dg.)

3.4.1 Vaikutukset parisuhteeseen ja perheellistymiseen

Nuorten varttuessa aikuisiksi siihen liitetään usein perheellistyminen ja töissä käyminen. Länsimaissa ei ole oikeaa tai tiettyä hetkeä aikuisuuden alkamiselle, sillä ihmiset kehittyvät eri aikaan. Juridiset oikeudet ja velvollisuudet saadaan 18–21-vuotiaana. (Abdelhamid ym. 2010, 219-220.) Suomessa jokainen yli 18-vuotta täyttänyt saa yksin päättää omista asioistaan. Kaikki saavat päättää itse, haluaako seurustella, asua toisen kanssa yhdessä tai mennä naimisiin. Myös samaa sukupuolta olevilla pariskunnilla on samat oikeudet kuin kenellä tahansa muulla pariskunnalla. He voivat siis halutessaan seurustella, perustaa perheen tai mennä naimisiin. (Väestöliitto n.da.)

Aikuisuuteen siirrytään useissa kulttuureissa puolestaan monien siirtymäriittien kautta. Kulttuureissa voi olla niin sanottu ”sosiaalinen aikataulu”, joka herätetään, kun perheenjäsenet ja ystävät voivat sanoa kulttuuristaan olevan nuoren aikuisen olevan pian liian vanha tai káskeä, että hänen olisi jo aika perustaa perhe. (Abdelhamid ym. 2010, 219-220.)

Monissa kulttuureissa perheen perustaminen ja avioliittoon meneminen ovat nuoren aikuisen elämälle sekä perheelle ja koko yhteisölle erittäin merkittäviä asioita. Perheen tai suvun vanhemmat tai miehet saattavat valita lapsilleen aviopuolison. Valintaa määrittävät mm. koulutus, suku, ikä, uskonto, kasti ja kiinteä omaisuus. Muslimimaissa avioliitto on uskonnollinen suositus ja sen vuoksi naimattomuus on harvinaista. Periaatteessa avioliitot solmitaan koko elämän ajaksi, mutta esimerkiksi shiialaisten on mahdollista solmia lisäksi määräaikaista avioliittoja. Avioliiton kesto voi olla yhdestä tunnista 99 vuoteen. Koulutustaustaiset musliminaiset pitävät lyhytaikaisia avioliittoja erittäin huolestuttavina, sillä sitä voidaan käyttää prostituution peitteenä, koska morsiamelle maksetaan morsiusraha ja avioliiton kesto voi olla vain tunnin. (Abdelhamid ym. 2010, 220-221.) Suomessa kaikki pariskunnat saavat olla yhdessä ennen avioliittoa, jos haluaa. Tyttö- tai poikays-tävä voidaan kutsua myös kotiin, eikä se tarkoita välttämättä, että halutaan harastaa seksiä. (Väestöliitto n.dd.)

Useissa kulttuureissa on rituaaleja ja rukouksia, joiden ajatellaan auttavan naisen hedelmällisyyttä ja raskauden jatkumista synnytykseen saakka. Mikäli hedelmättömyyttä havaitaan naisella, voidaan syynä pitää naisen huonoa käytöstä, yliluonnollisia voimia tai erilaisia jumalia. Monissa yhteisöissä pidetään epäonnistuneena naista, joka ei tule raskaaksi. Ympäri maailmaa eri yhteisöissä lapsen syntymistä on pidetty todisteena miehen hedelmällisyydestä, jonka seurauksena miesten on vaikeaa myöntää minkäänlaista osallisuutta hedelmättömyyteen. Avioparin lapsettomuus on miehelle hyväksytty syy erota ja etsiä itselleen uusi avioliitto. (Abdelhamid ym. 2010, 221.)

Kulttuureista riippumatta valitettavasti joissakin parisuhteissa esiintyy väkivaltaa. Väkivallan ilmenemismuotoja on useita, joista yksi muodoista koskee henkistä väkivaltaa. Henkiseen väkivaltaan sisältyy esimerkiksi nimitteleminen, alistaminen, kontrolloiminen, pelottelu, eristäminen sosiaalisista suhteista, aliarvioiminen tai töihin ja opiskeluihin osallistumisen estäminen. Seksuaalista väkivaltaa on mm. prostituutioon, seksiin tai pornografiaan osallistumiseen pakottaminen ja ehkäisyn estäminen. (Abdelhamid ym. 2010, 241.) Kansainvälisen tutkimuksen mukaan intiimi parisuhdeväkivalta on yleisin naisiin kohdistuva väkivallanmuoto miesten keskuudessa. Vuoden 2014 WHO:n raportin mukaan ympäri maailmaa

vähintään 30 % suhteessa olleista naisista oli joutunut miehensä hyväksikäyttämäksi. (Briones-Vozmediano, La Parra & Vives-Cases 2014, 2995.)

Väkivalta voi myös koskea taloutta ja rahankäyttöä. Taloudelliseen väkivaltaan ja kulttuuriin liittyy esimerkiksi naisen oman rahan ja pankkitilin omaamisen estäminen, varojen käyttäminen ainoastaan mieheen tai naisten hyväksikäyttöä sopimusten teossa. Miehisten etuoikeuksien ja valta-aseman käyttäminen tulevat esille esimerkiksi naisen pitämistä miehen palvelijana ja perinteisten naisen ja miehen roolien kiinni pitämisenä. Uskonnollisia tekijöitä voidaan käyttää myös väkivallan välineenä. Naisen uskonnon harjoittamista saatetaan estää tai häntä saatetaan pakottaa uskonnollisiin normeihin ja sääntöihin. Lapsia saatetaan myös käyttää väkivallan välineenä, johon sisältyy lapsen hoidon laiminlyömistä tai käyttämistä riidan välikappaleena. (Abdelhamid ym. 241.)

Naisiin kohdistuvaa väkivaltaa on jokaisessa maassa, jokaisessa kulttuurissa ja kaikissa yhteisöissä. Sen yleisyys voi kuitenkin vaihdella dramaattisesti eri maiden välillä. Esimerkiksi Etiopiassa koko elämän jatkuvaa naisiin kohdistuvaa väkivaltaa on keskimäärin kokenut 70% naisista, kun taas Japanissa sama luku on 15% kansainvälisen tutkimuksen mukaan. Tämä osoittaa sen, että joissakin maissa ja yhteisöissä naisen väkivallanuhkan riski on suurempi. (Briones-Vozmediano, La Parra & Vives-Cases 2014, 2995.)

Sukuelinten silpominen, syrjintä, pakkoavioliittojen järjestäminen ja kunniaan liittyvä väkivalta ovat väkivallan ilmenemismuotoja, jotka monesti voivat kohdistua juuri maahanmuuttajanaisiin. Tyttöjen ja naisten sukuelimiin kohdistuvia ei lääketieteellisiä toimenpiteitä kutsutaan ympärileikkaukseksi, silpomiseksi tai sukuelinten leikkaukseksi. Sukuelinten silpominen on Suomen lainsäädännössä vakava rikos. Tiettyä erillistä lakia siihen ei ole. Oikeustapauksessa sovelletaan lastensuojelulakia ja Suomen rikoslakia. Rikoslain mukaan tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen luokitellaan törkeäksi pahoinpitelyksi. Viranomainen on velvollinen ilmoittamaan lastensuojelulain perusteella silpomisen uhasta, epäilystä tai jo tapahtuneesta ympärileikkauksesta. Yleisimmin silpomisen uhrina olleet maahanmuuttajanaiset ovat kotoisin arabimaista, Afrikasta, Indonesiasta, Malesiasta ja Sri Lankasta. (Abdelhamid ym. 2010, 241, 245, 249.)

3.4.2 Vaikutukset vanhemmuuteen

Kukaan ei synny vanhemmaksi valmiiksi, vaan vanhemmaksi kasvetaan. Äitinä ja isänä olemiseen on useita erilaisia tapoja, eikä yhtä oikeaa tapaa ole olemassa. (Moro 2014, 14–15.) Yleensä vanhemmat saavat mallin isänä tai äitinä olemiseen omilta vanhemmiltaan. Kasvatuksen pohjana ovat oma kulttuuri ja sen tuomat arvot. Omaksuttuihin kasvatustapoihin vaikuttaa kuitenkin myös oma tulokinta hyvistä kasvatustavoista. Maahanmuuttajavanhemmilla onkin kulttuurikantajan rooli, jossa hänen vastuullaan on säilyttää ja siirtää kotimaan perinteitä lapsilleen. Arki saattaa olla jokapäiväistä tasapainottelua uuden ja vanhan kotimaan tapojen välillä. (Novitsky 2005, 77–78; Partanen 2018, 21 mukaan.)

Joissakin kulttuureissa lasten leikkimistä ei pidetä niin korkealla arvossa, sillä lasten opiskelumenestys halutaan turvata paljon opiskelulla. Oppimisen kannalta leikkimisellä on kuitenkin suuri merkitys: leikki kehittää mielikuvitusta, auttaa keskittymään ja opettaa joustavuutta sekä suunnitelmallisuutta. Myös pettymysten sietokyky kasvaa ja keskustelun taidot kehittyvät leikeissä. (Väestöliitto n.d., 14.)

Suomalaisten keskuudessakin on mielipide-eroja yleisten kasvatukseen vaikuttavien asioiden kanssa. Tästä hyvänä esimerkkinä on ansiotyöäitiyden ja kotiäitiyden jakautuneet mielipiteet. Ansiotyössä olevaa äitiä epäillään työn laadusta tai puutteellisesta äitiyden roolin toteuttamisesta ja kotiäitiä puolestaan lapsen kehitystä uhkaavasta liian tiiviistä äiti-lapsi -suhteesta. (Björnberg 1992, 19; Elvin-Novak ja Thomsson 2001, 425, Berg 2008, 34 mukaan).

3.5 Avun saanti ja hyvinvointi

3.5.1 Oikeus avun saantiin

Kaikki Suomessa asuvat ihmiset voivat pyytää viranomaisilta apua. Heillä on velvollisuus suojella ja auttaa ihmisiä, sillä jokaisella on oikeus voida hyvin ja saada

tarvittavaa tietoa. Heidän puoleen kannattaa kääntyä, jos perheessä on isoja ongelmia, kuten väkivaltaa, avioliittoon pakottamista tai jos joku estää kotoa poistumisen. (Laki ja tasa-arvo n.d.) Myös esimerkiksi silpomisen uhriksi joutunut nainen saa aina apua, ja kaikilla viranomaisilla on velvollisuus auttaa (Väestöliitto n.d.).

3.5.2 Kokemus avun saannista

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tutkimuksessa kartoitettiin suomalaisten sekä ulkomaalaistaustaisten ryhmien luottamusta eri viranomaisiin. Vastaaajia pyydettiin arvioimaan asteikolla yhdestä viiteen luottamustaan viranomaistahoihin siten, että 1 tarkoitti ”ei luota ollenkaan” ja 5 tarkoitti ”luottaa täysin”. Kysymyksiin oltiin sisällytetty seuraavat tahot: julkinen terveydenhuolto, julkinen sosiaalihuolto, oikeuslaitos, poliisi ja ihmiset yleensä. Esille tuotiin arvon 4 tai 5 vastanneiden osuus. (Castaneda ym. 2015, 18.)

Tarkastelussa oleviin viranomaisiin ja palvelujärjestelmiin ulkomaalaistaustaiset ryhmät osoittivat luottamusta enemmän kuin Suomen koko väestö. Lisäksi Suomen koko väestössä ihmisiin yleensä luottavien osuus oli 60 % kuin ulkomaalaistaustaisilla luku oli 83 %. Sukupuolten välillä ei tullut juurikaan eroja suomalaisten eikä ulkomaalaistaustaisen väestön osalta. (Castaneda ym. 2015, 18-19.) Eri viranomaisiin ja palvelujärjestelmään paljon luottavien osuutta voi tarkastella taulukosta 1.

TAULUKKO 1. Eri viranomaisiin ja palvelujärjestelmään paljon luottavien osuus (%) eri väestöryhmissä (20–64-v.) vuonna 2014 taustamaan mukaan (suluissa 95 %:n luottamusvälit). (Castaneda ym. 2015, 18)

	Julkinen terveydenhuolto	Julkinen sosiaalihoito	Oikeuslaitos	Poliisi
Venäjä ja Neuvostoliitto	63,3 (58,8–67,6)	74,8 (70,9–78,3)	76,1 (71,7–80,0)	82,5 (78,7–85,8)
Viro	67,3 (61,6–72,6)	75,7 (70,1–80,5)	78,8 (73,0–83,5)	88,3 (83,9–91,6)
Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka	61,1 (54,9–66,9)	63,8 (57,5–69,6)	71,3 (64,7–77,1)	81,7 (76,4–86,1)
Muu Afrikka	72,2 (64,5–78,7)	67,5 (59,9–74,4)	73,1 (65,3–79,7)	71,0 (63,8–77,3)
Aasia	71,3 (65,9–76,1)	74,0 (68,7–78,6)	78,1 (73,0–82,5)	84,8 (80,3–88,4)
EU, EFTA ja Pohjois-Amerikka	61,0 (55,5–66,2)	66,9 (61,3–72,0)	74,3 (69,0–78,9)	81,2 (76,6–85,1)
Latinalainen Amerikka, Itä-Eurooppa ja muut	64,6 (56,7–71,8)	71,6 (63,8–78,3)	83,4 (76,2–88,6)	86,6 (80,2–91,1)
Ulkomaalaistaustaiset yhteensä	65,7 (63,6–67,8)	70,9 (68,8–72,9)	76,6 (74,5–78,5)	82,8 (81,0–84,4)
Suomen koko väestö	52,5 (51,5–53,5)	36,7 (35,8–37,7)	58,4 (57,4–59,4)	74,6 (73,7–75,5)

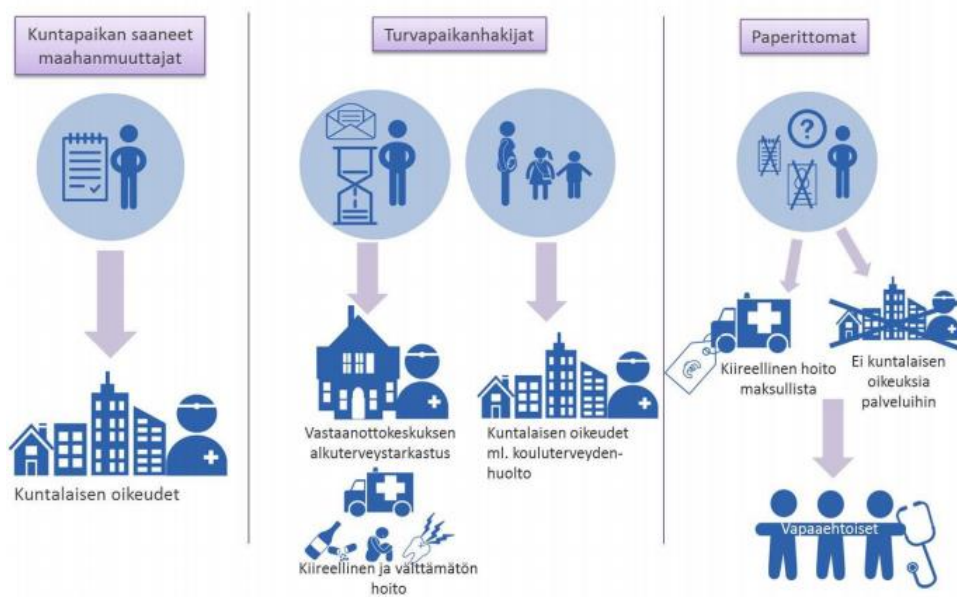
Luvut ikävakioituna

Tummennetut luvut poikkeavat tilastollisesti merkitsevästi Suomen koko väestön tasosta

Jokaisella kuntalaisella on oikeus tiettyihin oleellisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin. Kunnat ovat vastuussa terveydenhuollon järjestämisestä ja sen rahoittamisesta. Terveyspalvelut jakautuvat kahteen osaan; perusterveydenhuoltoon ja erikoissairaanhoidon. Perusterveydenhuoltoon kuuluu kunnan järjestämää väestön terveydentilan seuranta, terveyden edistämistä ja erilaisia palveluita. Perusterveydenhuollon palvelut ovat tarjolla kunnan terveystieteissä. Erikoissairaanhoidon tarkoittaa erikoisaloiden mukaisia hoitoja sekä tutkimuksia. Erikoissairanhoidon palveluista järjestetään pääosin sairaaloissa. (Sosiaali- ja terveysministeriö n.db.)

Oikeus sosiaali- ja terveyspalveluihin riippuu maahanmuuttajilla siitä, millainen heidän oleskelulupansa on. Vakituksen asuinkunnan omaava henkilö on oikeutettu sosiaali- ja terveyspalveluihin kansalaisuudesta riippumatta. Välttämätön toimeentulo taataan kaikille sitä tarvitseville maahanmuuttajille Suomessa. Asuinpaikasta riippumatta jokainen on oikeutettu kiireelliseen sairaanhoidon. (Sosiaali- ja terveysministeriö n.da.) Kuvio 1 hahmottaa maahanmuuttajien oikeuksien jakautumista terveyspalveluihin maassaolostatuksen mukaan.

Oikeus käyttää terveyspalveluja vaihtelee maassaolostatuksen mukaan

KUVIO 1. Oikeus terveyspalveluiden käyttöön maahanmuuttajilla maassaolostatuksen mukaan (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos n.d.)

Kuntalaisia tukevat perhe- ja sosiaalipalvelut monissa eri elämänvaiheissa ja -tilanteissa. Apua ja tukea saa esimerkiksi lasten syntymään ja kasvuun, koulunkäyntiin, eron jälkeiseen vanhemmuuteen, toimeentuloon, maahanmuuttoon ja vammaisten henkilöiden palveluihin. (Sosiaalipalvelut n.d.) Taulukosta 2 voi nähdä, mitä palveluja Suomessa muun muassa tarjotaan.

TAULUKKO 2. Sosiaali- ja terveyspalveluiden tarjonta Suomessa (Sosiaali- ja terveysministeriö n.da.)

Terveyspalveluja	Sosiaalipalveluja	Kelan myöntämiä etuuksia	Kunnan myöntämiä etuuksia
- terveysaseman palvelut - erikoissairaanhoito - synnytykset - hammashuolto	- päivähoito - päihdepalvelut - perheneuvola - vammaispalvelut	- sairauspäiväraha - vanhempainpäiväraha - lapsilisä - kotihoidon tuki - asumistuki - lääkekorvaukset - työttömyysetuudet	- toimeentulotuki - sosiaalinen luototus
* Lisäksi työntekijä on työeläke-, tapaturma- ja työttömyysvakuutettu.			

Useilla eri tekijöillä on vaikutusta maahanmuuttajien terveyteen ja hyvinvointiin. Niitä voivat olla esimerkiksi lähtömaa, maahanmuuton syy, maahanmuuttoikä ja maassaoloaika. Myös kulttuuriset käsitykset sairauksista, niiden ehkäisystä, oireista ja hoidosta sekä terveydestä vaikuttavat hyvinvointiin. Maahanmuuttajien välillä terveyserot voivatkin olla suuria. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2018c.)

3.5.3 Terveydenhuollon ja terveydenhoitajan tarjoama tuki

Terveyden ja hyvinvoinnin osalta kotoutuminen on todella tärkeää vieraassa maassa. Erilaisista lähtökohdista tulevien maahanmuuttajien terveyteen liittyy erityiskysymyksiä, jotka voivat heikentää heidän hyvinvointiaan. Terveyttä heikentäviä tekijöitä voivat olla esimerkiksi hoitamattomaksi jääneet sairaudet, perinnölliset sairaudet ja jokaisen omat kulttuuriset perinteet. Lisäksi pakolaisina tai turvapaikanhakijoina maahan tulleet ovat usein terveytensä osalta heikommassa asemassa. Maahanmuuttajaväestössä on kuitenkin myös terveyttä ja hyvinvointia vahvistavia tekijöitä, joita on tärkeää tukea. Hyvinvointia tukevat muun muassa luottamus suomalaiseen palvelujärjestelmään, tietyt elintavat, kuten vähäinen alkoholin käyttö ja oman perheen ja yhteisön tuki. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2018c.)

Terveydenhoitajan työ keskittyy yksilön, perheen, työ- sekä muiden yhteisöjen, väestön ja ympäristön terveyden edistämiseen sekä ylläpitämiseen. Lisäksi terveydenhoitaja tekee sairauksia ehkäisevää työtä, jossa hän pyrkii vahvistamaan asiakkaiden voimavaroja ja itsehoitoa. Terveydenhoitaja työskentelee esimerkiksi neuvolassa, koulussa, opiskeluterveydenhuollossa, työterveydessä, kotihoidossa ja itsenäisenä yrittäjänä. (Haarala, Honkanen, Mellin & Tervaskanto-Mäentausta 2015, 16-17.)

Parisuhteeseen tukea terveydenhoitaja tarjoaa esimerkiksi neuvolassa jo raskauden aikana. Lisäksi parisuhdeneuvontaa voi saada perheasiain neuvottelukyksilta, Väestöliitolta sekä yksityisiltä psykoterapeuteilta. Erityisesti pikkulapsiperheen parisuhdeongelmien selvittämiseen tulisi hakea apua mahdollisimman nopeasti. (Väestöliitto n.di.)

Tutkimukset osoittavat, että vanhempien tyytyväisyys parisuhteeseen heikkenee lapsen syntymän jälkeen. Pariskunnan riski ajautua eroon sekä riski parisuhdeväkivallalle kasvaa pikkulapsivaiheessa. Positiiviselta näkökannalta usein sitoutuneisuus suhteeseen vahvistuu. Lapsen tarpeisiin vastaaminen ja parisuhteesta huolehtiminen voi olla yllättävän raskasta vanhemmille. Vanhempien olisi tärkeää antaa aikaa toisilleen parisuhteen hyvinvoinnin ylläpitämiseksi. Lisäksi tieto ohimenevän vaiheen kuormittavuudesta voi suojella parisuhdetta, jolloin siihen osaa jo valmiiksi varautua. (Väestöliitto n.di.) Parisuhdeneuvonnan ja -ohjauksen lisäksi terveydenhoitaja on myös neuvolatoiminnan asiantuntija. Neuvolassa toimiva terveydenhoitaja on vastuussa oman alueensa lapsiperheiden terveyden edistämisen asiantuntijuudesta. Hän kehittää rooliaan perhehoitotyön palvelun antajana ja tukee niin lapsen kuin vanhempienkin terveyttä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2018a.)

Terveydenhuollon palveluihin sekä monen terveydenhuollon ammattilaisen työkuvaan kuuluu seksuaaliterveyden edistäminen. Terveydenhoitaja on tässä erityisessä asemassa terveyden edistämisen ja terveystasvatuksen asiantuntijana. (Nurmi 2000.) Tutkimukset ovat osoittaneen pariskuntien toimivan seksuaalisuuden olevan tärkeä osa onnellista parisuhdetta. Molempien halu olla toisen lähellä on jo keskeinen motiivi parisuhteen solmimiselle. Jokainen tarvitsee ja kaipaa sekä rakastavaa että eroottista kosketusta kumppaniltaan. Kumppanin hemmottelu seksuaalisesti vahvistaa parisuhdetta ja lujittaa pariskunnan välistä rakkautta. On myös tärkeää muistaa kuunnella ja kunnioittaa toisen mieltymyksiä seksuaalielämän suhteen. Intiimien hetkien toteuttamiseen voi tulla haasteita lapsiperhevaiheessa. Parisuhde saattaa ajautua kriisiin yllättävän nopeasti, jos toinen kumppanista menettää hetkeksi seksuaalisen halunsa kumppaniaan kohtaan. (Väestöliitto n.dk.)

Maahanmuuttajien seksuaali- ja lisääntymisterveyteen vaikuttavat muun muassa muuttosyy, sosioekonominen asema, koulutus, kielitaito, ikä, sukupuoli, seksuaalihistoria, seksuaalinen suuntautuneisuus, perhetilanne sekä kulttuurinen ja uskonnollinen tausta. Seksuaali- ja lisääntymisterveyspalvelut kuuluvat tasa-arvoisesti kaikille, eikä sen toteutumiseen saa vaikuttaa henkilön kulttuuri tai kieli. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2018b.)

1990-luvulla tyttöjen ja naisten ympärileikkaukset tulivat erityisesti esille. Suomeen alkoi saapua pakolaisia alueilta, missä ympärileikkausperinnettä edelleen harjoitettiin. Tutkimustulokset tuovat esille, kuinka ympärileikkaus on yleistä juuri somalialais- ja kurditaustaisten naisten keskuudessa. (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2018d.) Terveystoimittajan velvollisuuteen kuuluu tytön ympärileikkauksuhkaa epäiltäessä tehdä lastensuojelulain 25 §:n mukaan asiasta ilmoitus lastensuojeluun. Kuka tahansa voi myös terveystoimittajan lisäksi ilmoituksen asiasta tehdä. Lisäksi ilmoitus tehdään, mikäli havaitaan tai epäillään, että ympärileikkaus on jo suoritettu. Säännökset, jotka koskevat salassapitovelvollisuutta, eivät estä lastensuojeluilmoituksen tekemistä. (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2016.)

Terveystoimittaja voi auttaa ympärileikkauksuhan alla olevia tyttöjä tai jo silpomisen uhrina olleita. Tytön epäiltäessä mahdollista ympärileikkauksuhkaa kotonaan, hän voi olla yhteydessä esimerkiksi terveystoimittajaan. Terveystoimittajan salassapitovelvollisuus väistyy ja hän ilmoittaa asiasta lastensuojelulle. Yleensä on suositeltavaa, että ensin ollaan yhteydessä perheeseen. Kuitenkin aina arvioidaan tilanteen mukaan, voiko tytön turvallisuus olla vaarantumassa ilmoituksen seurauksena. Esimerkiksi tilanteessa, jossa epäillään vanhempien rankaisevan väkivaltaisesti lasta tämän kerrottua asiasta, hoidetaan asia ensin yhdessä lastensuojelun kanssa. (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2016.)

4 TOTEUTUS JA PROSESSIN KUVAUS

Tämän työn aiheen idea tuli joulukuussa 2018, kun työn tekijät keskustelivat opinnäytetyön ohjaajan kanssa sopivasta kehittämistehtäväaiheesta. Opinnäytetyön ohjaaja oli myös Niitty-hankkeen edustaja, ja työn aiheen pariskuntateema sopi työstettäväksi hankkeeseen. Hankkeen tavoitteena on tukea maahanmuuttajavanhempia raskauden aikana, synnytykseen valmistautumisessa, lapsen hoidossa ja imetyksessä, elintavoissa sekä vanhemmuudessa ja parisuhdeasioissa (Niitty – Vertaisohjattu perhevalmennusmalli maahanmuuttajille n.d). Niitty-hankkeen edustaja siten innosti maahanmuuttajapariskunnille kohdennetun animaatiovideon tekemiseen osana kehittämistehtävää.

Teemoiksi animaatiovideolle tehtävän tekijät suunnittelivat tasa-arvon, parisuhteen, seksuaalisuuden, vanhemmuuden sekä avun saannin. Animaatiovideo tehtiin Vyond-sovelluksella, ja se pyrittiin tekemään mahdollisimman visuaaliseksi. Lisäksi sovelluksessa pyrittiin käyttämään mahdollisimman yksinkertaisia suomenkielisiä lauseita sen ymmärtämisen helpottamiseksi. Niitty-hanke tulee mahdollisesti myöhemmin käyttämään tulkkipalveluita, ja kääntämään videon myös muille kielille.

Aiheen rajauksen jälkeen tehtävän tavoitteet ja tarkoitukset laadittiin. Niiden pohjalta haettiin tietoa aiemmista tieteellisistä tutkimuksista ja kirjallisuudesta aiheesta. Tietoa haettiin myös eri kulttuureille tyypillisistä piirteistä, jotta animaatiovideosta voitaisiin tehdä mahdollisimman kulttuurisensitiivinen tehtävän tekijöiden paremmin ymmärtäessä oman ja muiden kulttuureiden eroavaisuuksia. Siten videoon pystyttiin paremmin valikoimaan mahdollisimmat hyödylliset näkökulmat ja esittämään ne mahdollisimman kulttuurisensitiivisesti tavoitteena olla loukkamatta maahanmuuttajia.

Hyvä suunnitelma laadittiin tiukasta aikataulusta huolimatta ennen animaatiovideon tekemistä. Kehittämistehtävän tekijät eivät olleet aiemmin käyttäneet Vyond-sovellusta, mutta ennen lisenssin käyttöönottoa sovelluksen ilmaisversiolla pystyttiin harjoittelemaan animaation tekemistä. Pääosin kehittämistehtävän

tekijät tekivät animaatiovideon yhdessä, mutta aikataulurajoitteiden vuoksi sitä tehtiin myös erikseen. Palautetta animaatiovideosta kysyttiin kehittämistehtävän ohjaavilta opettajilta sekä Niitty-hankkeen edustajilta. Kehitysehdostusten pohjalta video viimeisteltiin. Animaatiovideo julkaistaan Niitty-hankkeen kotisivuilla.

5 POHDINTA

Ennusteen mukaan vuoteen 2035 asti nettomaahanmuutto (maahan- ja maastamuuton erotus) ylläpitäisi Suomen väkiluvun kasvua. Silloin Suomen väkiluku olisi 5,62 miljoonaa henkilöä. Viime vuosien aikana Suomen kansalaisia on muuttanut maasta pois enemmän kuin maahan on tullut. (Tilastokeskus 2018; Tilastokeskus n.d). Nämä tilastolliset faktat ja ennusteet olisi tärkeää ottaa huomioon, kun halutaan kehittää ihmisten hyvinvointiin vaikuttavia asioita. Tämän kehittämistehtävän tuotoksena oleva animaatiovideo pyrkii edistämään maahanmuuttajaperheiden hyvinvointia antamalla tietoa erilaisista perhe-elämään vaikuttavista asioista. Työ on siis hyvin ajankohtainen ja sen tavoite on hyvin merkityksellinen.

Eettisesti kehittämistehtävän tekijät pyrkivät kunnioittamaan työn kohderyhmää animaatiovideon laatimisessa. Tekstit dioissa pidettiin mahdollisimman yksinkertaisena ja säädylisenä niin, ettei niiden sanoma loukkaisi katsojiaan. Ulkoasu muokattiin mahdollisimman selkeäksi ja puhuttelevaksi, jotta se parantaisi videon sanoman ymmärrettävyyttä. Videossa tulee vahvasti esille suomalainen kulttuuri, mikä saattaa tuntua maahanmuuttajista heidän arvojen ja tapojensa kyseenalaistamiselta. Videossa on kuitenkin pyritty luomaan kokemus siitä, että jokainen toimii halutessaan kulttuurinsa tavoin ja ottaa itselleen uudesta kulttuurista ne vinkit, joista itse kokee hyötyvänsä parhaiten.

Maahanmuuttajille suunnatussa videossa käsiteltiin hyvin henkilökohtaisia ja vakaviakin aiheita, kuten seksuaalisuutta ja väkivaltaa. Monissa kulttuureissa esimerkiksi seksuaalisuudesta ei ole hyväksyttyä puhua avoimesti. Aihe on kuitenkin erittäin tärkeä ja kulttuurissamme täysin hyväksytty asia, josta on tärkeää jokaisen ihmisen saada riittävästi tietoa. Sekä seksuaalisuusaihe että väkivalta-aihe pyrittiin laittamaan videoon mahdollisimman hienovaraisesti, jotta ne eivät loukkaisi ketään tai aiheuttaisi ahdistusta. Tarkoitus on puhua asioista niiden oikeilla nimillä ja tuoda selkeästi faktatietoa esiin.

Eettisyyteen ja luotettavuuteen vaikuttavia asioita animaatiovideoon olisi voinut positiivisesti vahvistaa maahanmuuttajien haastattelu ennen videon tekemistä,

jonka tuomien ajatusten pohjalta olisi voinut paremmin kohdentaa heille hyödylliseksi koettua tietoa sekä huomioimaan sensitiivisesti paremmin erilaisia kulttuureita. Animaatiovideon ”esitestaus” yhdellä tai useammalla Suomeen maahan muuttaneella henkilöllä olisi voinut olla myös työn laatuun positiivisesti vaikuttava asia. Muun muassa animaatioidien esitysajan pituuteen ja lausemuotoihin olisi voinut saada hyödyllistä palautetta kohderyhmältä. Tämä ei kuitenkaan olisi ollut mahdollista työn laajuus ja resurssit huomioon ottaen.

Animaatiovideossa olevat asiat perustuivat paljon Väestöliiton eri materiaaleihin sekä Suomen sähköiseen lainsäädäntökokoelmaan sisältyviin lakeihin, asetuksiin ja säädöksiin. Lisäksi videossa pyrittiin ottamaan huomioon aiempi tutkimustieto erilaisista kulttuureista ja olemaan sensitiivinen aiheen herkkyyden vuoksi. Animaatiovideossa olevaa tietoa olisi kuitenkin voinut perustaa vielä useampiin eri lähteisiin. Erityisesti Väestöliittoa käytettiin lähteenä paljon. Lisäksi kansainvälisiä lähteitä olisi voinut etsiä monipuolisemmin ja hyödyntää niitä paremmin videossa. Niistä saatu lisätieto erityisesti maahanmuuttajia käsittelevässä aiheessa olisi voinut rikastuttaa videota vielä paljon enemmän.

Alkuperäinen tavoite oli tehdä 3-5 minuutin tiivis animaatiovideo. Lopullisesta videosta tulikin noin 9 minuutin pituinen. Tarkoitus oli sisällyttää videoon tärkeimmiksi valitut aiheet, eikä kehittämistehtävän tekijät halunneet jättää oleellisia kokonaisuuksia pois. 5 minuutin videosta ei olisi kuitenkaan saanut yhtä kattavaa kokonaisuutta. Tehtävän tekijät olisivat voineet myös pohtia, olisiko aiheen rajaaminen pienemmäksi nostanut videon laatua. Siitä huolimatta videoon on otettu tärkeimmät asiat yksinkertaisesti esille niin, ettei ”turhaa” lisätietoa animaatiovideoon ole jätetty.

Tarkoituksena oli myös käyttää mahdollisimman yksinkertaista Suomea ja sisällyttää videoon mahdollisimman vähän tekstiä. Tämä oli kuitenkin hyvin haastava toteuttaa, kun tavoiteltiin mahdollisimman sensitiivistä tapaa esittää asiat sekä ehkäistä väärinymmärryksiä. Vaikka kyseinen tavoite ei välttämättä tullutkaan saavutettua, se ei tee työstä epäonnistunutta. Animaatiovideon voi halutessaan keskeyttää ja katsoa esimerkiksi kahdessa osassa tai keskeyttää joka animaatiovideon kohdalla, mikäli aika ei riitä tekstin lukemiseen tai ymmärtämiseen.

Työn onnistumista mahdollisesti lisäsi palaute useammalta Tampereen ammatti-korkeakoulun hoitotyön opettajalta sekä Niitty-hankkeen edustajilta, minkä perusteella tehtyä animaatiovideota muokattiin. Työn palautetta kuunneltiin tarkoin ja videota hiottiin mahdollisimman katsojaystävälliseksi. Työ on kokonaisuudessaan kattava ja tuo esille paljon tärkeää tietoa suomalaisesta kulttuurista keskeisesti tasa-arvon, parisuhteen ja perheen osalta. Luovuutta ja innovatiivisuutta työhön sisällytettiin paljon, josta työn tekijät ovat erittäin tyytyväisiä.

Jatkotutkimusehdotuksena voisi tehdä animaatiovideon koskien maahanmuuttajia, joilla puoliso onkin suomalainen. Parisuhde, jossa kulttuurit ovat erilaisia muuttavat jo suhteen dynamiikkaa ja ajattelua sekä käsitystä parisuhteesta. Myös animaatiovideon tekeminen maahanmuuttaja sinkuille voisi olla mielenkiintoista, jolloin parisuhteeseen voisi syventyä entistä tarkemmin. Suomalainen sinkkuelämä voi poiketa monen muun maan tavoista hurjasti.

LÄHTEET

Abdelhamid, P., Juntunen, A. & Koskinen, L. 2010. Monikulttuurinen hoitotyö. 1. painos. Helsinki: WSOYpro OY.

Berg, K. 2008. Äitiys kulttuurisina odotuksina. Väestöliitto. Helsinki: Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D 48/2008.

Björnberg, U. 1992. Parenting in Transition. An Introduction and Summary. European Parents in the 1990s. Contradictions and comparisons. New Brunswick: Transaction Publishers, 1–29.

Briones-Vozmediano, E., La Parra, D. & Vives-Cases, C. 2014. Barriers and facilitators to effective coverage of Intimate Partner Violence services for immigrant women in Spain. Luettu 7.4.2019.

Castaneda, A., Larja, L., Nieminen, T., Jokela, S., Suvisaari, J., Rask, S., Koponen, P. & Koskinen, S. 2015. Ulkomaalaistaustaisten psyykkinen hyvinvointi, turvallisuus ja osallisuus. Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi -tutkimus. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Tampere: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy.

Elvin-Novak, Y. & Thomsson, H. 2001. Motherhood as Idea and Practice: A Discursive Understanding of Employed Mothers in Sweden. *Gender and Society* 15 (3), 407–428.

Franssila, P. & Wallin, M. 2010. Fysioterapia on potilaan ohjausta. *Fysioterapia-lehti* 5/2010, 5.

Gonzalez, N. & Méndez-Pounds, J. 2017. The Impact of Acculturation and Cultural Values on Hispanic Immigrants' Parenting. Luettu 7.4.2019.

Haarala, P., Honkanen, H., Mellin O-K. & Tervaskanto-Mäentausta, T. 2015. Terveystenhoitajan osaaminen. 2. painos. Porvoo: Bookwell Oy.

Hall, S. 2000. Monikulttuurisuus. Erilaisuus. Jyväskylä: Vastapaino.

Kallio, K. & Pajunen, P. 2019. Kulttuurishokin vaiheet. Terveystenhoitajan työn perusteet 2. PowerPoint-esitys.

Keskinen, S., Vuori, J. & Hirsiaho, A. 2012. Monikulttuurisuuden sukupuoli. Kansalaisuus ja erot hyvinvointiyhteiskunnassa. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

Lehtonen, M., Löytty, O. & Ruuska, P. 2015. Suomi toisin sanoen. Tampere: Vastapaino.

Moro, M. 2014. Parenthood in Migration: How to Face Vulnerability. *Cult Med Psychiatry* 38, 13–27.

Niitty – Vertaisohjattu perhevalmennusmalli maahanmuuttajille. N.d. Luettu 21.2.2019. <http://niitty.blogs.tamk.fi/>

Nurmi, T. 2000. Seksuaaliterveys ja terveydenhoitaja: seksuaaliterveyden edistäminen ja terveydenhoitajaksi valmistuvien seksuaaliterveyden asiantuntijuus 1970-, 1980- ja 1990-luvuilla. Licensiaatintyö. Helsingin yliopisto. Valtiotieteellinen tiedekunta. Sosiologian laitos. Luettu 2.4.2019. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/10877>

Novitsky, A. 2005. Maa vaihtuu –roolit muuttuvat. Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin. Vammala: Vammalan kirjapaino Oy.s. 72-83.

Oikeusministeriö. N.d. Yhdenvertaisuuteen liittyvä lainsäädäntö. Luettu 21.2.2019. <https://yhdenvertaisuus.fi/lainsaadanto>

Partanen, K. 2018. Maahanmuuttajavanhempien kokemuksia lasten kasvattamisesta Suomessa. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Pro gradu -tutkielma.

Peda.net. 2015. Kulttuuri ja alueellinen identiteetti. Julkaistu 15.1.2015. Luettu 13.2.2019. <https://peda.net/p/siiri%20siirila/tellus2/tellus2-150115/2ai>

Perusopetuslaki 21.8.1998/628.

Sosiaali- ja terveysministeriö. N.da. Maahanmuuttajien sosiaaliturva, hyvinvointi ja terveys. Luettu 5.4.2019. <https://stm.fi/maahanmuuttajien-hyvinvointi>

Sosiaali- ja terveysministeriö. N.db. Terveyspalvelut. Luettu 1.4.2019. <https://stm.fi/terveyspalvelut>

Sosiaalipalvelut. N.d. Eksote. Luettu: 5.4.2019. <http://www.eksote.fi/sosiaalipalvelut/Sivut/default.aspx>

Suomen YK-liitto. 2018. Tasa-arvo. Luettu 21.2.2019. <https://www.ykliitto.fi/yk70v/sosiaalinen/tasa-arvo>

Talib, M., Löfström, J. & Meri, M. 2004. Kulttuurit ja koulu –avaimia opettajille. Vantaa: WSOY.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. N.d. Oikeus käyttää terveyspalveluja vaihtelee maassaolotatuksen mukaan. Luettu 1.4.2019. https://thl.fi/documents/920447/970900/oikeus_k%C3%A4ytt%C3%A4%C3%A4_palveluita.pdf/c205f846-d48c-432f-961e-084c2e8463cb

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2016. Tyttöjen ympärileikkaus. Luettu 1.4.2019. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/erityiskysymykset/pahoinpitely-ja-seksuaalinen-hyvaksikaytto/tyttojien-ymparileikkaus>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2017. Keskeiset käsitteet. Päivitetty 6.7.2017. Luettu 21.2.2019. https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/menettelmat/seksuaalisuus-puheeksi/keskeiset-kasitteet

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2018a. Lastenneuvolakäsikirja. Terveidenhoitaja. Luettu 5.4.2019. <https://thl.fi/fi/web/lastenneuvolakasikirja/maaraaikaistarkastukset/terveydenhoitaja>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2018b. Maahanmuuttajien seksuaali- ja lisääntymisterveys. Luettu 1.4.2019. <https://thl.fi/fi/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus/maahanmuuttajien-terveys-ja-hyvinvointi/maahanmuuttajien-seksuaali-ja-lisaantymisterveys>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2018c. Maahanmuutto ja hyvinvointi. Luettu 1.4.2019. <https://thl.fi/fi/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus/maahanmuuttajien-terveys-ja-hyvinvointi>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2018d. Tyttöjen ja naisten ympärileikkaus. Luettu 5.4.2019. <https://thl.fi/fi/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus/maahanmuuttajien-terveys-ja-hyvinvointi/maahanmuuttajien-seksuaali-ja-lisaantymisterveys/tyttojien-ja-naisten-ymparileikkausten-fgm-ehkaisy/tyttojien-ja-naisten-ymparileikkaus>

Tilastokeskus. 2017. Ulkomaan kansalaiset. Luettu 21.2.2019. <https://www.tilastokeskus.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa/ulkomaan-kansalaiset.html>

Tilastokeskus. 2018. Nuorten määrä uhkaa vähentyä huomattavasti syntyvyyden laskusta johtuen. Julkaistu 16.11.2018. Luettu 8.4.2019. https://www.stat.fi/til/vaenn/2018/vaenn_2018_2018-11-16_tie_001_fi.html

Tilastokeskus. N.d. Muuttoliike. Luettu 8.4.2019. <https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/muuttoliike.html>

Törrönen, T. 2018. Sukupuoli ja seksuaalisuus viidennen luokan seksuaalikasvatuksessa. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden yksikkö. Pro gradu -tutkielma.

Unicef. N.d. Mikä on lapsen oikeuksien sopimus? Helsinki: Suomen Unicef ry. Luettu 21.2.2019. <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/mika-on-lapsen-oikeuksien-sopimus/>

Varhaiskasvatuslaki 540/2018. 13.7.2018.

Väestöliitto. N.d. Laki ja tasa-arvo. Nettikurssi tasa-arvo ja seksuaalisuus. Luettu 21.2.2019. <http://www.vaestoliitto.fi/monikulttuurisuus/nettikurssi-tasa-arvo-ja-seksuaal/kurssin-sisalto/laki-ja-tasa-arvo/>

Väestöliitto. N.db. Seksi. Nettikurssi Tasa-arvo ja seksuaalisuus. Luettu 21.2.2019. <http://www.vaestoliitto.fi/monikulttuurisuus/nettikurssi-tasa-arvo-ja-seksuaa/kurssin-sisalto/seksi/>

Väestöliitto. N.dc. Seksuaalikasvatus. Nettikurssi Tasa-arvo ja seksuaalisuus. Luettu 21.2.2019. <http://www.vaestoliitto.fi/monikulttuurisuus/nettikurssi-tasa-arvo-ja-seksuaa/kurssin-sisalto/seksuaalikasvatus/>

Väestöliitto. N.dd. Seksuaalinen väkivalta. Nettikurssi Tasa-arvo ja seksuaalisuus. Luettu 21.2.2019. <http://www.vaestoliitto.fi/monikulttuurisuus/nettikurssi-tasa-arvo-ja-seksuaa/kurssin-sisalto/seksuaalinen-vakivalta/>

Väestöliitto. N.de. Seksuaalisuus. Nettikurssi Tasa-arvo ja seksuaalisuus. Luettu 21.2.2019. <http://www.vaestoliitto.fi/monikulttuurisuus/nettikurssi-tasa-arvo-ja-seksuaa/kurssin-sisalto/seksuaalisuus/>

Väestöliitto. N.df. Seksuaaliterveys. Nettikurssi Tasa-arvo ja seksuaalisuus. Luettu 21.2.2019. <http://www.vaestoliitto.fi/monikulttuurisuus/nettikurssi-tasa-arvo-ja-seksuaa/kurssin-sisalto/seksuaaliterveys/>

Väestöliitto. N.dg. Uskontorajat ylittävä liitto. Luettu 12.2.2019. http://www.vaestoliitto.fi/monikulttuurisuus/tietoa-monikulttuurisuudesta/monikulttuurinen_pari-suhde/uskontorajat_ylittava_liitto/

Väestöliitto. N.dh. Yhteisöllinen ja yksilöllinen kulttuuri. Luettu 12.2.2019. http://www.vaestoliitto.fi/monikulttuurisuus/tietoa-monikulttuurisuudesta/monikulttuurinen_parisuhde/yhteisollinen_ja_yksilollinen_ku/

Väestöliitto. N.di. 1. Jakso: Miksi parisuhteesta kannattaa puhua? Luettu 3.4.2019. <http://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/nettikurssit/parisuhde-puheeksi-neuvolatyossa/1-jakso-miksi-parisuhteesta-kann/>

Väestöliitto. N.dj. 2. Jakso: Terveystenhoitaja puheeksiottajana. Luettu 15.3.2019. <http://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/nettikurssit/parisuhde-puheeksi-neuvolatyossa/2-jakso-terveydenhoitaja-puheeksi/>

Väestöliitto. N.dk. 5. Jakso: Hyvinvoiva seksuaalielämä. Luettu 2.4.2019. <http://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/nettikurssit/parisuhde-puheeksi-neuvolatyossa/5-jakso-hyvinvoiva-seksuaalielama/>

Väestöliitto. N.dl. Maahanmuutto ja perhe. Kasvatusvihkonen selkosuomeksi mokattuna.

Yaman, A., Mesman, J., IJzendoorn, M., Bakermans-Kranenburg, M. & Linting, M. Parenting in an Individualistic Culture with a Collectivistic Cultural Background: The Case of Turkish Immigrant Families with Toddlers in the Netherlands. *J Child Fam Stud* 19, 617–628.

LIITTEET

Liite 1. Linkki animaatiovideoon

<https://app.vyond.com/videos/b983e9a2-31d0-4672-baaa-a99d201fa126>